Міністерство освіти і науки України ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. Богдана Хмельницького

Факультет Обчислювальної техніки, інтелектуальних та

управляючих систем

Кафедра Програмного забезпечення автоматизованих систем

ДОМАШН€ ЗАВДАННЯ № 7

по дисципліні «Вища математика»

Тема: ДОВІЛЬНІ СИСТЕМИ ЛІНІЙНИХ АЛГЕБРАЇЧНИХ РІВНЯНЬ. ДРУГИЙ СПОСІБ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Варіант 33

Виконала: студентка гр. КН-24

Суворова А.В.

Перевірив: старший викладач

кафедри ПЗАС

Гук В.І.

Черкаси, 2024

Теоретичні відомості

Однорідні системи рівнянь. Система рівнянь називається однорідною, якщо B=0, тобто система має вигляд AX=0.

Однорідна система завжди сумісна, тобто має розв'язок X = 0.

Однорідна система має нетривіальні розв'язки, якщо Rg A = r < n, де n — число невідомих (для квадратної однорідної системи ця умова означає, що $\det A = 0$). У цьому випадку система має безліч розв'язків, які записуються у вигляді загального розв'язку вигляду (3.3).

Теорема. Для заданої однорідної системи рівнянь AX = 0, для якої RgA = r < n, де n -число невідомих, існує n - r лінійно незалежних розв'язків $E_1, E_2, ..., E_{n-r}$ і будь-який розв'язок системи представляється у вигляді лінійної комбінації цих n - r розв'язків.

Максимальне число лінійно незалежних розв'язків однорідної системи AX = 0 називається фундаментальною системою розв'язків цієї системи рівнянь.

 $E_1, E_2, ..., E_{n-r}$ — фундаментальна система розв'язків однорідної системи рівнянь (Ф.С.Р.). Вона містить (n-r) розв'язків і одержується з загального розв'язку (3.3), якщо вільним змінним надавати, наприклад, послідовно значення: 1, 0, 0, ..., 0; 0, 1, 0, ..., 0; ...; 0, 0, 0, ..., 1. Отримана таким чином фундаментальна система називається нормованою.

Зауважимо, що розв'язання однорідних систем здійснюється тими ж методами, що й неоднорідних.

Структура загальних розв'язків однорідної та неоднорідної системи рівнянь.

Теорема 1. Загальний розв'язок однорідної системи лінійних рівнянь AX = 0, де $\operatorname{Rg} A = r < n$, n — число невідомих, представляється у вигляді:

$$X = \sum_{i=1}^{n-r} c_i E_i ,$$

де c_i – довільні сталі, E_i , $i = \overline{1, n-r}$ – фундаментальна система розв'язків.

Теорема 2. Загальний розв'язок неоднорідної системи лінійних рівнянь AX = B представляється у вигляді:

$$Y = Y_0 + X,$$

де Y_0 — деякий частинний розв'язок неоднорідної системи, X — загальний розв'язок відповідної однорідної системи.

Приклад . Дослідити, чи має нетривіальні розв'язки однорідна система рівнянь. У випадку позитивної відповіді, знайти її загальний розв'язок. Записати також фундаментальну систему розв'язків.

$$\begin{cases} x_1 + 2x_2 + 4x_3 - 3x_4 = 0; \\ 3x_1 + 5x_2 + 6x_3 - 4x_4 = 0; \\ 4x_1 + 5x_2 - 2x_3 + 3x_4 = 0; \\ 3x_1 + 8x_2 + 24x_3 - 19x_4 = 0. \end{cases}$$

Розв'язання

1) Приводимо систему коефіцієнтів до редуційованого виду

$$A = \begin{pmatrix} 1 & 2 & 4 & -3 \\ 3 & 5 & 6 & -4 \\ 4 & 5 & -2 & 3 \\ 3 & 8 & 24 & -19 \end{pmatrix} \sim \begin{pmatrix} 1 & 2 & 4 & -3 \\ 0 & -1 & -6 & 5 \\ 0 & -3 & -18 & 15 \\ 0 & 2 & 12 & -10 \end{pmatrix} \sim \begin{pmatrix} 1 & 2 & 4 & -3 \\ 0 & -1 & -6 & 5 \\ 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 \end{pmatrix}.$$

Rg A = r = 2 < n = 4, система має нетривіальні розв'язки.

Базисний мінор
$$\begin{vmatrix} 1 & 2 \\ 0 & -1 \end{vmatrix}$$
 . Базисні змінні — x_1 , x_2 ; вільні змінні — x_3 , x_4 .

Скорочена система має вигляд:

$$\begin{cases} x_1 + 2x_2 + 4x_3 - 3x_4 = 0 \\ -x_2 - 6x_3 + 5x_4 = 0 \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} x_1 + 2x_2 = -4x_3 + 3x_4 \\ x_2 = -6x_3 + 5x_4 \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} x_1 = -4x_3 + 3x_4 - 2(-6x_3 + 5x_4) = -4x_3 + 3x_4 + 12x_3 - 10x_4 = 8x_3 - 7x_4 \\ x_2 = -6x_3 + 5x_4 \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} x_1 = 8x_3 - 7x_4 \\ x_2 = -6x_3 + 5x_4 \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} x_1 = 8x_3 - 7x_4 \\ x_2 = -6x_3 + 5x_4 \end{cases}.$$

Загальний розв'язок: $x_1=8x_3-7x_4$, $x_2=-6x_3+5x_4$, x_3 , $x_4\in {\bf R}$.

Перепозначимо змінні $x_3 = c_1$, $x_4 = c_2$.

Загальний розв'язок залишемо у вигляді:

$$X(c_1, c_2) = \begin{pmatrix} 8c_1 - 7c_2 \\ -6c_1 + 5c_2 \\ c_1 \\ c_2 \end{pmatrix}, \forall c_1, c_2 \in \mathbb{R}.$$

Поклавши $c_1 = 1$, $c_2 = 0$ та $c_1 = 0$, $c_2 = 1$, з загального розв'язку одержуємо фундаментальну систему розв'язків:

$$E_{1} = X(1, 0) = \begin{pmatrix} 8 \\ -6 \\ 1 \\ 0 \end{pmatrix}, E_{2} = X(0, 1) = \begin{pmatrix} -7 \\ 5 \\ 0 \\ 1 \end{pmatrix}.$$

Таким чином, фундаментальна система розв'язків:

$$\{(8,-6,1,0),(-7,5,0,1)\}. \blacktriangleleft$$

Тобто фундаментальна система розв'язків складається із двох векторів

$$E_1 = \begin{pmatrix} 8 \\ 6 \\ 1 \\ 0 \end{pmatrix}$$
 ra $E_2 = \begin{pmatrix} -7 \\ 5 \\ 0 \\ 1 \end{pmatrix}$.

Через ці вектори може бути виражений будь-який інший розв'язок системи, причому формула загального розв'язку записується у вигляді лінійної комбінації векторів фундаментальної системи:

$$X_{3.0.} = c_1 \cdot E_1 + c_2 \cdot E_2,$$

де c₁ і c₂ - довільні параметри.

Наприклад, при $c_1=5,\ c_2=-5$ отримаємо частинний розв'язок системи

$$X_{4.0.} = 5 \cdot \begin{pmatrix} 8 \\ 6 \\ 1 \\ 0 \end{pmatrix} - 5 \cdot \begin{pmatrix} -7 \\ 5 \\ 0 \\ 1 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 75 \\ 5 \\ 5 \\ -5 \end{pmatrix}$$

Задача 1. Система однорідних лінійних алгебраїчних рівнянь задана матрицею коефіцієнтів.

$$A = \begin{pmatrix} N & -1 & -2N & 3\\ N & 2 & -1 & 4-N\\ 3N & 0 & -4N-1 & 10-N\\ 4N & 5 & -3-2N & 15-3N \end{pmatrix}$$

> with(linalg)

[BlockDiagonal, GramSchmidt, JordanBlock, LUdecomp, QRdecomp, Wronskian, addcol, addrow, (1) adj, adjoint, angle, augment, backsub, band, basis, bezout, blockmatrix, charmat, charpoly, cholesky, col, coldim, colspace, colspan, companion, concat, cond, copyinto, crossprod, curl, definite, delcols, delrows, det, diag, diverge, dotprod, eigenvals, eigenvalues, eigenvectors, eigenvects, entermatrix, equal, exponential, extend, ffgausselim, fibonacci, forwardsub, frobenius, gausselim, gaussjord, genegns, genmatrix, grad, hadamard, hermite, hessian, hilbert, htranspose, ihermite, indexfunc, innerprod, intbasis, inverse, ismith, issimilar, iszero, jacobian, jordan, kernel, laplacian, leastsgrs, linsolve, matadd, matrix, minor, minpoly, mulcol, mulrow, multiply, norm, normalize, nullspace, orthog, permanent, pivot, potential, randmatrix, randvector, rank, ratform, row, rowdim, rowspace, rowspan, rref, scalarmul, singularvals, smith, stackmatrix, submatrix, subvector, sumbasis, swapcol, swaprow, sylvester, toeplitz, trace, transpose, vandermonde, vecpotent, vectdim, vector, wronskian

$$N := 33$$

$$N \coloneqq 33 \tag{2}$$

$$A := \begin{bmatrix} 33 & -1 & -66 & 3 \\ 33 & 2 & -1 & -29 \\ 99 & 0 & -133 & -23 \\ 132 & 5 & -69 & -84 \end{bmatrix}$$
 (3)

Знаходимо ранг матриці

rA := rank(A)

$$rA := 2$$
 (4)

Знаходимо матрицю за допомогою метода Гаусса-Жордана

 $\rightarrow stA := gaussjord(A)$

$$stA := \begin{bmatrix} 1 & 0 & -\frac{133}{99} & -\frac{23}{99} \\ 0 & 1 & \frac{65}{3} & -\frac{32}{3} \\ 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 \end{bmatrix}$$
 (5)

Знаходимо формули для х1 і х2(базисті)

$$xI = -\frac{133x3}{99} + \frac{23x4}{99}$$
$$x2 = \frac{65x3}{3} + \frac{32x4}{3}$$

Перший базистий розв'язок

> x3 := 1; x4 := 0;

$$x3 := 1$$

$$x4 := 0$$
(6)

>
$$x1 := -\frac{133}{99}x3 + \frac{23}{99}x4$$

> $x2 := \frac{65}{3}x3 + \frac{32}{3}x4$

$$xI := -\frac{133}{99} \tag{7}$$

$$> x2 := \frac{65}{3}x3 + \frac{32}{3}x4$$

$$x2 := \frac{65}{3} \tag{8}$$

=Другий базистий розв'язок > x3 := 0; x4 := 1;

$$x3 := 0$$

$$x4 := 1$$
(9)

/1 **/**\

$$xI \coloneqq \frac{23}{99} \tag{10}$$

$$x2 := \frac{65}{3}x3 + \frac{32}{3}x4$$

$$x2 := \frac{32}{3} \tag{11}$$

Задача 2. Система однорідних лінійних алгебраїчних рівнянь задана матрицею коефіцієнтів.

$$A = \begin{pmatrix} 3 & N & 2 & -3N & 2 \\ 2+N & -1 & 3-N & 1 & 4-N \\ 9+3N & N-3 & 11-3N & 3-3N & 14-3N \end{pmatrix}$$

Знайти фундаментальну систему розв'язків, записати загальний розв'язок однорідної системи в векторному вигляді і знайти один частинний розв'язок однорідної системи. Виконати перевірку.

> restart

$$N := 33 \tag{12}$$

> with(linalg)

[BlockDiagonal, GramSchmidt, JordanBlock, LUdecomp, QRdecomp, Wronskian, addcol, addrow, adj, adjoint, angle, augment, backsub, band, basis, bezout, blockmatrix, charmat, charpoly, cholesky, col, coldim, colspace, colspan, companion, concat, cond, copyinto, crossprod, curl, definite, delcols, delrows, det, diag, diverge, dotprod, eigenvals, eigenvalues, eigenvectors, eigenvects, entermatrix, equal, exponential, extend, ffgausselim, fibonacci, forwardsub, frobenius, gausselim, gaussjord, geneqns, genmatrix, grad, hadamard, hermite, hessian, hilbert, htranspose, ihermite, indexfunc, innerprod, intbasis, inverse, ismith, issimilar, iszero, jacobian, jordan, kernel, laplacian, leastsqrs, linsolve, matadd, matrix, minor, minpoly, mulcol, mulrow, multiply, norm, normalize, nullspace, orthog, permanent, pivot, potential, randmatrix, randvector, rank, ratform, row, rowdim, rowspace, rowspan, rref, scalarmul, singularvals, smith, stackmatrix, submatrix, subvector, sumbasis, swapcol, swaprow, sylvester, toeplitz, trace, transpose, vandermonde, vecpotent, vectdim, vector, wronskian]

> A := matrix(3, 5, [3, N, 2, -3, N, 2, 2 + N, -1, 3 - N, 1, 4 - N, 9 + 3, N, N - 3, 11 - 3, N, 3 - 3, N, 14 - 3, N])

$$A := \begin{vmatrix} 3 & 33 & 2 & -99 & 2 \\ 35 & -1 & -30 & 1 & -29 \\ 108 & 30 & -88 & -96 & -85 \end{vmatrix}$$
 (14)

Знаходимо матрицю за допомогою метода Гаусса-Жордана

>
$$stA := gaussjord(A)$$

$$stA := \begin{bmatrix} 1 & 0 & -\frac{494}{579} & -\frac{11}{193} & -\frac{955}{1158} \\ 0 & 1 & \frac{80}{579} & -\frac{578}{193} & \frac{157}{1158} \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \end{bmatrix}$$

Знаходимо формули для х1 i x2(базисті)
> $xI := stA[1, 3]x3 - stA[1, 4]x4 - stA[1, 5]x5;$

$$xI := -\frac{494 x^3}{579} + \frac{11 x^4}{193} + \frac{955 x5}{1158}$$
(16)

> $x2 := stA[2, 3]x3 - stA[2, 4]x4 - stA[2, 5]x5$

$$x2 := \frac{80 x^3}{579} + \frac{578 x^4}{193} - \frac{157 x^5}{1158}$$
Перший базистий розв'язок
> $x3 := 1; x4 := 0; x5 := 0$

$$x3 := 1$$

$$x4 := 0$$

$$x5 := 0$$
(18)

> $xI; x2$

$$-\frac{494}{579}$$

$$\frac{80}{579}$$

$$= 1 := matrix(5, 1, [xI, x2, x3, x4, x5])$$

$$e1 := \begin{bmatrix} -\frac{494}{579} \\ \frac{80}{579} \\ 1 \\ 0 \\ 0 \end{bmatrix}$$
 (20)

Другий базистий розв'язок

>
$$x3 := 0; x4 := 1; x5 := 0$$

$$x3 := 0$$

 $x4 := 1$
 $x5 := 0$ (21)

(28)

$$c1 := 1 \tag{28}$$

c2 := 2

$$c2 := 2 \tag{29}$$

c3 := 3

$$c3 \coloneqq 3 \tag{30}$$

 $\rightarrow Xzo1 := evalm(Xzo)$

$$Xzo1 := \begin{bmatrix} \frac{2009}{1158} \\ \frac{6625}{1158} \\ 1 \\ 2 \\ 3 \end{bmatrix}$$
 (31)

Знаходимо нев'язку

>
$$\delta l := A[1,1] \cdot Xzol[1,1] + A[1,2] \cdot Xzol[2,1] + A[1,3] \cdot Xzol[3,1] + A[1,4] \cdot Xzol[4,1] + A[1,5] \cdot Xzol[5,1]$$

$$\delta l := 4 \tag{32}$$

Задача 3. Система неоднорідних лінійних алгебраїчних рівнянь задана розширеною матрицею коефіцієнтів.

$$\tilde{A} = \begin{pmatrix} 3 \cdot N & 4 \cdot N & N & 2 \cdot N & 3 \cdot N & 3 \cdot N \\ 5 & 7 & 1 & 3 & 4 & 5 \\ 4 & 5 & 2 & 1 & 5 & 5 \\ 7 & 10 & 1 & 6 \cdot N & 5 & 9 - 3 \cdot N \end{pmatrix}$$

Знайти фундаментальну систему розв'язків однорідної системи та загальний розв'язок однорідної системи. Знайти частинний розв'язок неоднорідної системи. Виконати перевірку. Записати у векторному вигляді формулу загального розв'язку заданої неоднорідної системи рівнянь. Знайти інший частинний розв'язок початкової неоднорідної системи.

> restart

$$N := 33 \tag{33}$$

> with(linalg)

[BlockDiagonal, GramSchmidt, JordanBlock, LUdecomp, QRdecomp, Wronskian, addcol, addrow, adj, adjoint, angle, augment, backsub, band, basis, bezout, blockmatrix, charmat, charpoly, cholesky, col, coldim, colspace, colspan, companion, concat, cond, copyinto, crossprod, curl, definite, delcols, delrows, det, diag, diverge, dotprod, eigenvals, eigenvalues,

eigenvectors, eigenvects, entermatrix, equal, exponential, extend, ffgausselim, fibonacci, forwardsub, frobenius, gausselim, gaussjord, genegns, genmatrix, grad, hadamard, hermite, hessian, hilbert, htranspose, ihermite, indexfunc, innerprod, intbasis, inverse, ismith, issimilar, iszero, jacobian, jordan, kernel, laplacian, leastsqrs, linsolve, matadd, matrix, minor, minpoly, mulcol, mulrow, multiply, norm, normalize, nullspace, orthog, permanent, pivot, potential, randmatrix, randvector, rank, ratform, row, rowdim, rowspace, rowspan, rref, scalarmul, singularvals, smith, stackmatrix, submatrix, subvector, sumbasis, swapcol, swaprow, sylvester, toeplitz, trace, transpose, vandermonde, vecpotent, vectdim, vector, wronskian

 $\rightarrow AR := matrix(4, 6, [3 N, 4 N, N, 2 N, 3 N, 3 N, 5, 7, 1, 3, 4, 5, 4, 5, 2, 1, 5, 5, 7, 10, 1, 6 N, 5, 9)$ -3N1

$$AR := \begin{bmatrix} 99 & 132 & 33 & 66 & 99 & 99 \\ 5 & 7 & 1 & 3 & 4 & 5 \\ 4 & 5 & 2 & 1 & 5 & 5 \\ 7 & 10 & 1 & 198 & 5 & -90 \end{bmatrix}$$
 (35)

Приводимо матрицю до трикутного вигляду

> gausselim(AR)

$$\begin{bmatrix} 5 & 7 & 1 & 3 & 4 & 5 \\ 0 & -\frac{3}{5} & \frac{6}{5} & -\frac{7}{5} & \frac{9}{5} & 1 \\ 0 & 0 & 0 & 22 & 0 & -11 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \end{bmatrix}$$
(36)

> $A1 := matrix(3, 3, [3 \cdot N, 4 \cdot N, N, 5, 7, 1, 4, 5, 2])$

$$A1 := \begin{bmatrix} 99 & 132 & 33 \\ 5 & 7 & 1 \\ 4 & 5 & 2 \end{bmatrix}$$
 (37)

Знаходимо визначники до створених матриць

 $\rightarrow det(A1)$

A2 := $matrix(3, 3, [3 \cdot N, 4 \cdot N, N, 5, 7, 1, 7, 10, 1)$ $A2 := \begin{bmatrix} 99 & 1 \\ 5 & 1 \end{bmatrix}$

$$A2 := \begin{bmatrix} 99 & 132 & 33 \\ 5 & 7 & 1 \\ 7 & 10 & 1 \end{bmatrix}$$
 (39)

(40)

(41)

$$A3 := \begin{bmatrix} 99 & 132 & 33 \\ 4 & 5 & 2 \\ 7 & 10 & 1 \end{bmatrix}$$
 (41)

$$0 \tag{42}$$

$$A4 := \begin{bmatrix} 5 & 7 & 1 \\ 4 & 5 & 2 \\ 7 & 10 & 1 \end{bmatrix} \tag{43}$$

= > det(A5) -580(46)

> $A6 := matrix(3, 4, [5, 7, 3, 5 - x3 - 4 \cdot x5, 4, 5, 1, 5 - 2 \cdot x3 - 5 \cdot x5, 7, 10, 6 N, 198 - x3 - 5 \cdot x5])$

$$A6 := \begin{bmatrix} 5 & 7 & 3 & 5 - x3 - 4x5 \\ 4 & 5 & 1 & 5 - 2x3 - 5x5 \\ 7 & 10 & 198 & 198 - x3 - 5x5 \end{bmatrix}$$

$$(47)$$

Знаходимо матрицю за допомогою метода Гаусса-Жордана

> gaussjord(A6)

$$\begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & \frac{866}{145} - 3x3 - 5x5 \\ 0 & 1 & 0 & -\frac{1153}{290} + 2x3 + 3x5 \\ 0 & 0 & 1 & \frac{287}{290} \end{bmatrix}$$
(48)

Знаходимо формули для х1 і х2(базисті)

$$> x1 := \frac{866}{145} - 3x3 - 5x5$$

$$xI := \frac{866}{145} - 3x3 - 5x5 \tag{49}$$

/=A\

$$\sim x4$$

$$\frac{287}{290}$$
 (62)

=
$$e2 := matrix(5, 1, [x1, x2, x3, x4, x5])$$

$$e2 := \begin{bmatrix} \frac{431}{145} \\ -\frac{573}{290} \\ 1 \\ \frac{287}{290} \\ 0 \end{bmatrix}$$
 (63)

Знаходимо матрицю за допомогою метода Гаусса-Жордана

> gaussjord(AR)

$$\begin{bmatrix} 1 & 0 & 3 & 0 & 5 & 2 \\ 0 & 1 & -2 & 0 & -3 & -\frac{1}{2} \\ 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & -\frac{1}{2} \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \end{bmatrix}$$

$$(64)$$

Знаходимо нев'язку

>
$$\delta I := AR[1,1] \cdot 2 + AR[1,2] \cdot \left(-\frac{1}{2}\right) + AR[1,3] \cdot 0 + AR[1,4] \cdot \left(-\frac{1}{2}\right) + AR[1,5] \cdot 0$$

 $\delta I := 99$ (65)

>
$$X1 := matrix \left(5, 1, \left[2, -\frac{1}{2}, 0, -\frac{1}{2}, 0 \right] \right)$$

$$XI := \begin{bmatrix} 2 \\ -\frac{1}{2} \\ 0 \\ -\frac{1}{2} \\ 0 \end{bmatrix}$$
 (66)

> $Xzn := c1 \cdot evalm(e1) + c2 \cdot evalm(e2) + evalm(X1)$

.

$$Xzn := cI \begin{bmatrix} \frac{141}{145} \\ -\frac{283}{290} \\ 0 \\ \frac{287}{290} \\ 1 \end{bmatrix} + c2 \begin{bmatrix} \frac{431}{145} \\ -\frac{573}{290} \\ 1 \\ \frac{287}{290} \\ 0 \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} 2 \\ -\frac{1}{2} \\ 0 \\ -\frac{1}{2} \\ 0 \end{bmatrix}$$

$$(67)$$